

s.remissvar@regeringskansliet.se

Dnr: S2021/00866

Remissvar – God och nära vård - Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6)

Sveriges Arbetsterapeuter har tagit del av betänkandet Rätt stöd till psykisk hälsa (SOU 2021:6) av utredningen samordnad utveckling för god och nära vård.

Sveriges Arbetsterapeuter företräder en hög andel arbetsterapeuter i yrkesverksam ålder i Sverige. Vi tillvaratar och driver arbetsterapeutens yrkesmässiga och fackliga intressen. Med en hög representativitet kan vi som organisation föra arbetsterapiens och arbetsterapeuters talan i Sverige och internationellt.

I utredningens uppdrag har bland annat ingått att utreda förutsättningarna för att utveckla en ny form av skyndsamma och ändamålsenliga insatser inom primärvården vid lättare psykisk ohälsa i syfte att bland annat förebygga svårare ohälsa och sjukskrivningar och vid behov lämna förslag om hur detta kan genomföras på ett effektivt sätt.

Vi vill börja med att uttrycka vår uppskattning över utredningens förtjänstfulla arbetsätt även i detta betänkande, vilket är utredningens sista. Genom att bjuda in till en nära dialog såväl i arbetet med de olika referensgrupperna, i kontakter ute med verksamheter, som i dialog med oss som professionsorganisationer, har utredningen grundat förslagen väl och hämtat in värdefulla synpunkter. Som professionsorganisation har vi uppskattat att få bidra med våra synpunkter i den dialogen och tackar för möjligheten att ha fått berätta om arbetsterapeuters arbete med att främja psykisk hälsa och få bidra med olika exempel på det.

Sammanfattningsvis så stödjer vi utredningens förslag och bedömningar. Här nedan listas några delar vi särskilt vill kommentera.

När det gäller primärvårdens grunduppdrag (**5.2.1**) föreslår utredningen att det ska synliggöras i lag att primärvården ansvarar för hälso- och sjukvård avseende både fysisk och psykisk ohälsa. Regioner och kommuner ska särskilt tillhandahålla de hälso- och sjukvårdstjänster som krävs för att tillgodose vanlig förekommande fysiska och psykiska vårdbehov. Sveriges Arbetsterapeuter ser positivt på att ansvaret för vanligt förekommande psykiska vårdbehov lyfts fram. Förslaget kan förtydliga primärvårdens roll som första linjens hälso- och sjukvård vad gäller befolkningens

psykiska hälsa. Att ett mer strukturerat och jämlikt omhändertagande av psykisk ohälsa kommer till stånd är viktigt.

Utredningen gör också sin bedömning att vägen in till primärvård för att få rätt stöd till psykisk hälsa ska vara enkel och skyndsam **(6.2.1)** samt att regionerna som huvudman behöver förtydliga primärvårdens uppdrag som första linjen för psykisk ohälsa. Sveriges Arbetsterapeuter stödjer bedömningen. I dag finns det allt för stora variationer när det gäller tillgänglighet till professioner som kan möta behoven. Sveriges Arbetsterapeuter anser att tillgång till relevanta professioner i teamet behöver ses över för att uppfylla grunduppdraget för att kunna säkerställa en jämlik tillgång till kompetens inom området. Vi vet exempelvis att det råder en stor variation när det gäller tillgång till arbetsterapeuter i regionsdriven primärvård. Det saknas arbetsterapeuter helt i några regioner, vilket inte är rimligt. Ett tydligt beskrivet uppdrag i primärvården där arbetsterapeutens insatser för att främja psykisk hälsa ingår menar vi blir viktigt. I den kommunalt drivna primärvården är tillgången till arbetsterapeuter mindre varierande, även om uppdragsbeskrivningarna varierar även här. Det är också viktigt med en utbyggd företagshälsovård som kan verka förebyggande för att främja den psykiska hälsan och att den omfattar de kompetenser som krävs för uppdraget.

Utredningens bedömning är även att huvudmännen bör organisera omhändertagandet **(6.2.2)** av psykisk ohälsa i stegvisa och väl sammanhängande insatser. En sammanhängande övergripande struktur bör tas fram, med primärvården som bas samt att insatser utgår från relevanta kunskapsunderlag. En systematisk och kontinuerlig uppföljning av primärvårdens arbete med psykisk hälsa föreslås utgöra del av den övergripande strukturen. Utredningens bedömning är även att kommunens primärvård behöver ha rutiner och relevanta kunskapsstöd för personalen och att det kan medföra arbete i psykosociala team som spänner över huvudmannagränser. Sveriges Arbetsterapeuter stödjer vikten av ett organiserat omhändertagande och ser positivt på strukturen vilat på aktuell kunskap inom området och att arbetsterapeutens insatser för att främja psykisk hälsa behöver ingå i det systematiska omhändertagandet.

Utredningen lyfter även vikten av uppföljning och dokumentation. Sveriges Arbetsterapeuter håller med om att det är viktigt att användning av kvalitetsregister som exempelvis Senior Alert och andra kvalitetssystem som exempelvis PrimärvårdsKvalitet behöver öka i primärvården. Verktyg för teamgemensam uppföljning av insatser och resultat är mycket viktigt för att utveckla och kvalitetssäkra primärvårdens arbete vad gäller såväl fysisk som psykisk ohälsa. Rätt använt kan det bidra till ökad interprofessionell kompetens inom primärvården, vilket är en förutsättning för en övergång till en god och nära vård.

Förutom samverkan inom hälso- och sjukvården olika delar så lyfts även vikten av samverkan med närliggande aktörer och med det civila samhället **(6.2.3)**. Från förbundets sida ser vi med glädje på att flera av de förslag på samverkan där arbetsterapeuter har en aktiv roll som förbundet bidragit med som exempel, har kommit med som goda exempel i utredningen. Det gäller exempelvis det pågående

forskningsprojektet Social aktivitet på recept (SAR) där äldre personer med ensamhetsproblematik kan matchas till meningsfulla aktiviteter och på så sätt motverka ensamhet. Även Friluftsförbundet projekt "Häng med oss ut" som syftar till att stödja personer i socialpsykiatri till att prova på friluftaktiviteter i en lokal förening. Det är ett samarbete mellan de socialpsykiatriska verksamheterna och Friluftsförbundet som projektlets av en arbetsterapeut. Resultaten har hittills varit positiva, deltagarna vågar pröva på aktiviteter och utvecklas. Projektet sprids nu till fler kommuner. Aktivitetsbaserade insatser och arbetsterapi kan på detta sätt bidra till ökad psykisk hälsa, vilket kan nås genom en strukturerad samverkan mellan regionens och kommunens verksamheter och olika aktörer.

Utredningen (6.3.3) gör bedömningen att möjligheter till forskning inom primärvården gällande psykisk hälsa bör stärkas. Detta ser Sveriges Arbetsterapeuter mycket positivt på. Det finns ett stort behov av att forskningen inom primärvården stärks och utifrån primärvårdens breda uppdrag så behöver också forskningsstödet vara brett och omfatta alla professioner. Det behöver även bli ett ökat samarbete mellan lärosäten, regionernas primärvård och den kommunala primärvården. Inte minst med tanke på det gemensamma kompetensförsörjningsansvaret med tillräckliga VFU-platser och kompetenta handledare.

Arbetsterapeutisk forskning inom primärvården som rör psykisk hälsa kan bland annat handla om aktivitetsbalans och stressrelaterad ohälsa. Fortsatta forskningssatsningar kan bidra till bättre evidensbaserade metoder och ökad kunskap inom området. Men det är också viktigt att den forskning som redan tagits fram kan omsättas i aktuella kunskapsstöd så att implementering av aktuell kunskap inom arbetsterapi kan ske. Det behövs även specialiserad kompetens (exempelvis specialister i arbetsterapi, fysioterapi etc), som kan leda implementeringsarbetet och det kontinuerliga förbättringsarbete som behöver ske inom primärvården i högre utsträckning än i dag.

Sveriges Arbetsterapeuter

Ida Kåhlin
Förbundsordförande